

dr hab. Krzysztof Kopczyński
Instytut Polonistyki Stosowanej
Uniwersytetu Warszawskiego

OPINIA PROMOTORA

dot. rozprawy doktorskiej mgra Pawła Jaskulskiego „Twórczość filmowa i literacka Janusza Nasfetera”

Praca doktorska Pawła Jaskulskiego jest monografią twórczości Janusza Nasfetera (1920-1998), zapoznanego dziś absolwenta Wydziału Reżyserii Państwowej Wyższej Szkoły Filmowej w Łodzi, piszącego scenariusze i teksty literackie oraz reżyserującego filmy fabularne i oświatowe w latach 1949-1979. Dzieło doktoranta to pierwsze tak obszerne i kompletne ujęcie dorobku autora filmu „Abel, twój brat”.

Praca składa się ze wstępu, czterech rozdziałów, zakończenia oraz bibliografii i filmografii. Wstęp zawiera zarys problemowy rozprawy, uwagi metodologiczne i obszerne omówienie stanu badań. W rozdziale I autor przedstawia sylwetkę Janusza Nasfetera jako twórcy filmowego i – w drugiej kolejności – pisarza, ukazując go na tle historii Polski i historii filmu polskiego czasów socrealizmu, polskiej szkoły filmowej, marca 1968 roku i lat siedemdziesiątych. Rozdział II dotyczy twórczości dziecięcej Nasfetera. Zostają w nim omówione założenia przyjęte w filmach i tekstach literackich przeznaczonych dla dzieci i oceniona ich realizacja. Pojawia się analiza poglądów Nasfetera na psychologię dziecka, obraz szkoły i ocena miejsca filmów w dyskusji o rodzinie i jej roli w społeczeństwie lat sześćdziesiątych i siedemdziesiątych.

W rozdziale III Paweł Jaskulski analizuje sposób ujęcia tematyki II wojny światowej w spuściźnie scenarzysty i reżysera „Długiej nocy”, różniący się od znanych dokonań szkoły polskiej, najpełniej wyrażonych w filmach Andrzeja Wajdy, Kazimierza Kutza, Andrzeja Munka, Stanisława Różewicza

czy Tadeusza Konwickiego. Rozdział IV wreszcie – zatytułowany „Nasfeter intymistyczny” – odnosi się do relacji rodzinnych i miłosnych, obecnych u reżysera zarówno w filmach dziecięcych, jak i wojennych, ale także w obrazach niezaliczających się do żadnego z tych nurtów (tak jak obraz „Zbrodniarz i panna”, w którym Zbigniew Cybulski znów – po raz pierwszy od „Popiołu i diamentu” – spotkał się z Ewą Krzyżewską). Pracę zamykają przejrzyste podsumowanie, wyczerpująca bibliografia i obszerna filmografia.

Badanie obszarów wspólnych dla filmu i literatury, nawet przy wykorzystaniu metod bardzo tradycyjnych – tak jak w wypadku Pawła Jaskulskiego – ma coraz głębszy sens. Kultura współczesna bowiem rozpanoszyła się na tym pograniczu, przy czym literatura coraz bardziej traci pole na rzecz dzieł audiowizualnych, których najszlachetniejszym przedstawicielem jest nadal film.

Janusz Nasfeter nie był twórcą wybitnym, choć jego filmy brały udział w ważnych festiwalach. Jego dzieło pozwala jednak pokazać i zanalizować trudne decyzje związane z doskonaleniem scenariuszy i warsztatem filmowym, a także – co autor pracy czyni opierając się na materiałach źródłowych – sytuację reżysera i pisarza zawieszoną między peerelowską kinematografią, oczekiwaniami widzów i własnymi ambicjami. W pewnych sferach – takich jak relacje polsko-żydowskie, stosunek do II wojny światowej czy problemy wielu dojrzewania – decyzje takie są nadal aktualne.

Z przekonaniem stwierdzam, że praca Pawła Jaskulskiego jest dziełem oryginalnym, opartym na rzetelnych studiach i bogatej literaturze przedmiotu, wyrażającym pogląd autora na temat rzeczywistych problemów badawczych, a wobec tego spełnia warunki stawiane rozprawom doktorskim.

Józefów, 2 stycznia 2019 r.